Konstatacije i predlozi

Sa savetovanja o štednji i racionalnom korišćenju energije u gradovima

(Beograd, decembra 1978)

Stalna konferencija gradova i opština Jugoslavije u saradanji sa Jugoslovenskim komitetom Svetske konferencije za energiju, organizovala je 15. decembra 1978. godine u Beogradu savetovanje o štednji i racionalnom korišćenju energije u gradovima.

U radu savetovanja učestvovalo je preko 300 učesnika iz gradskih i opštinskih skupština, organizacija udruženog rada i zajednica za energetiku i komunalne delatnosti, kao i iz naučnih i istraživačkih organizacija i zainteresovanih saveznih, republičkih i pokrajinskih organa i organizacija.

Savetovanje je otvorio Jovan Dejanović, predsednik Stalne konferencije gradova i opština Jugoslavije.

Uvodna izlaganja podneli su mr Božidar Popović, generalni sekretar Stalne konferencije gradova i opština Jugoslavije, Đuro Podunavac, pomoćnik predsednika Saveznog komiteta za energetiku i industriju i dr Ljubiša Parađanin, profesor Rudarsko-geološkog fakulteta u Beogradu i potpredsednik Jugoslovenskog komiteta Svetske konferencije za energiju.

Redakcija »KGH« je iz obimnog teksta Konstatacija i predloga savetovanja izdvojila za ovu rubriku one delove koji se odnose na našu struku ili je na određeni način tangiraju.

KONSTATACIJE I PREDLOZI

Na savetovanju je konstatovano:

— Da su Društvenim planom Jugoslavije za period od 1976. do 1980. godine predviđeni veoma konkretni zadaci u pogledu štednje i racionalnog korišćenja energije, ali da analize ovog plana pokazuju da se dosadašnji razvoj energetike ne ostvaruje prema dogovorenoj politici.

— Da u trećoj godini realizacije tekućeg srednjoročnog plana još nisu ostvarena proklamovana očekivanja u pogledu štednje i racionalnog korišćenja energije, kao ni u pogledu davanja prednosti domaćim izvorima energije, tako da se i dalje povećava učešće uvozne energije u ukupnoj energetskoj potrošnji, što stvara velike teškoće u platnom bilansu zemlje i povećava zavisnost našeg energetskog sistema od inostranih isporučilaca.

— Da još nije donet energetski bilans za zemlju u celini i po republikama i pokrajinama (osim u SR Sloveniji), pa se Rezolucijom o politici ostvarivanja Društvenog plana Jugoslavije za period od 1976. do 1980. godine predlaže da u 1979. godini federacija, republike i autonomne pokrajine pristupe utvrđivanju dugoročne energetske politike i korišćenju domaćih izvora energije, kao i da organizacije udruženog rada i druge samoupravne organizacije i zajednice utvrde dugoročne programe racionalne potrošnje energije, zasnovane na boljem korišćenju domaćih izvora.

— Da je u proteklim godinama bila nedovoljna aktivnost u gradovima u sagledavanju i realizaciji mera za štednju i racionalno korišćenje energije. Samo u nekoliko gradova postoje posebni organi za energiju (komitet, uprava, služba) čiji je zadatak da prate potrebe i predlažu rešenja za kontinuirano snabdevanje gradova neophodnom energijom, uz mere zaštite čovekove okoline.

— I pored toga što se u prethodnim godinama značajno povećala proizvodnja električne energije iz termoelektrana, ni izbliza nisu stvoreni uslovi za korišćenje »otpadne« toplote za daljinsko zagrevanje obližnjih zgrada i naselja.

— Da u zimskim mesecima u gradovima, po pravilu, nedostaje ugalj za korišćenje u domaćinstvima i pored toga što uglja u našoj zemlji ima u značajnim količinama. Trgovinske organizacije za promet ugljem nedovoljno prate potrebe u gradovima i u zajednici sa proizvođačima uglja ne preduzimaju neophodne mere za modernizaciju prometa ugljem i njegovo prilagođavanje korišćenju u savremenim uslovima u domaćinstvima.

— Da je u okviru prostornog planiranja bila nedovoljna saradnja između zainteresovanih organa i organizacija na sagledavanju i korišćenju optimalnih mera i rešenja za štednju i racionalno korišćenje energije kao i da se ne poklanja neophodna pažnja toplotnoj izolaciji objekata, jer se, na primer, prilikom projektovanja stambenih zgrada i stanova koriste tehnički normativi toplotne izolacije koji nisu prilagođeni karakteristikama savremenih materijala za građenje i klimatskim uslovima pojedinih područja u našoj zemlji.

— Da se daljinsko zagrevanje zgrada i naselja (u 13 gradova postoje gradske toplane a u 94 grada deo stambenog fonda zagreva se preko blokovskih toplana ili uređaja za centralno grejanje pojedinih zgrada).

Polazeći od ovih konstatacija i pripremljenih materijala za savetovanje, a imajući u vidu stavove i predloge istaknute u uvodnim izlaganjima i diskusiji, savetovanje je usvojilo sledeće

PRAVCE AKTIVNOSTI I PREDLOGE ZA RACIONALNIJE KORIŠĆENJE I ŠTEDNJU ENERGIJE U GRADOVIMA

1) U gradovima i opštinama treba izvršiti reviziju postojećih programa i planova razvoja u pogledu potreba za određenim oblicima energije. Istovremeno, treba izvršiti detaljnu analizu sadašnjih mogućnosti štednje i racionalnog korišćenja ukupne energije u svakom sektoru potrošnje, i na tim podlogama doneti posebne mere za svaki grad od strane odgovarajućih društveno-političkih ili samoupravnih organa. Treba razmotriti uslove i mogućnosti za formiranje posebnog stručnog tela pri izvršnom savetu skupštine opštine koje bi pratilo razvoj energetske situacije na teritoriji opštine i šire i koje bi učestvovalo u pripremanju energetskog bilansa.

2. U cilju štednje i racionalnije potrošnje energije pri izradi prostornih planova predvideti takve izvore energije i način njihovog iskorišćenja, koji će obezbeđivati najracionalniji način snabdevanja energijom, kako grada u celini tako i pojedinih naselja, uz obaveznu analizu stanja i mera za rekonstrukciju postojećih sistema za grejanje, imajući pri tome u vidu i potrebu neophodne zaštite čovekove sredine.

3. U gradovima i optšinama posebnu pažnju treba posvetiti sprovođenju mera toplotne izolacije stambenih i drugih zgrada. U tom cilju treba u što skorijem roku da se donese pravilnik o toplotnoj izolaciji zgrada, s tim što se preporučuje da se primenjuje gde ima uslova i pre prelaznog perioda od dve godine, što bi doprinelo racionalnijem korišćenju energije, posebno u gradovima.

4. Daljinsko zagrevanje naselja i priprema potrošne tople vode preko blokovskih i gradskih toplana omogućava racionalnije korišćenje izvora energije i poboljšava uslove stanovanja, pa bi trebalo, na osnovu stručnih analiza, u gradovima u kojima postoje uslovi, uvesti centralizovano snabdevanje toplotnom energijom. Pri tome, kao izvor energije trebalo bi koristiti, po mogućstvu, lokalne izvore sirovina, pre svega ugalj čije su rezerve velike u našoj zemlji.

5. Vodeći računa o našim energetskim potencijalima i daljem razvoju elektroenergetike, posebnu pažnju posvetiti proučavanju opravdanosti izgradnje termoelektrana — toplana, u blizini većih gradova, koje bi, u kombinovanoj proizvodnji, obezbeđivale potrebe u toplotnoj i električnoj energiji. Prilikom pristupanja izgradnji termoelektrana na konvencionalna, kao i na nuklearna goriva, obavezno treba ispitati mogućnosti iskorišćenja otpadne toplote za zagrevanje, obližnjih naselja ili za korišćenje u druge svrhe.

6. Samoupravnim sporazumima i stalnom saradnjom organizacija udruženog rada u oblasti energetike sa proizvođačima energetskih uređaja, opreme i termoizolacionog materijala, projektantskim i urbanističkim organizacijama, naučnim institucijama i fakultetima i sl. treba uticati na donošenje odgovarajućih pravilnika, propisa i standarda u cilju racionalnijeg korišćenja i štednje energije u gradovima. U ovome, posebno mesto treba da imaju privredne komore na svim nivoima, koje preko svojih udruženja mogu da podstiču zaključivanje ovakvih društvenih dogovora i samoupravnih sporazuma.

7. U cilju racionalnijeg korišćenja domaćih energetskih potencijala, u prvom redu uglja i uljnih škriljaca, nastaviti sa proučavanjem njihovog pretvaranja u plemenitije oblike energije, u oblike koji omogućavaju njihovu veću primenu u prvom redu u gradovima (sintetski gas, daljinsko snabdevanje toplotnom energijom, bezdimno gorivo itd.).

8. Na osnovu odgovarajućih društvenih dogovora intenzivirati rad na istraživanju i korišćenju obnovljivih vidova energije (sunčeve i geotermalne), u gradovima.

9. U oblasti potrošnje energije u domaćinstvima i opštoj potrošnji predlažu se posebno sledeće mere:

— stimulisanje proizvođača energetskih uređaja i instalacija u cilju inovacije i pronalazaka koji bi omogućili racionalnije korišćenje i štednju energije. Uvesti posebne znake energetskog kvaliteta za proizvode koji se odlikuju svojom energetskom racionalnošću,

— korišćenje otpadne toplote iz svih izvora, naročito iz termoelektrana i industrijskih preduzeća,

— korišćenje toplotnih pumpi za niskotemperaturne procese,

— racionalnije planiranje novih bi se smanjili gubici u proizvodnji, stamebnih naselja i objekata kako transportu i potrošnji energije,

— uvođenje i korišćenje novih izvora energije (sunčeve i geotermalne) za grejanje, pripremu tople vode i klimatizaciju,

— korišćenje gradskih otpadaka kao izvora energije,

— istraživanje novijih savremenijih tipova prozora i vrata u cilju smanjenja toplotnih gubitaka,

— razrada novih projektnih rešenja stambenih i javnih objekata, vodeći računa o mogućnosti primene različitih izvora energije, uključujući i nove izvore i o smanjenju potreba energije u njima,

— regulacija, kontrola i merenje stvarne utrošene toplotne energije za grejanje i pripremu tople vode,

— razvoj i primena novih tehnika grejanja stanova i zgrada korišćenjem nosilaca toplote nižih temperatura,

— stimulisanje korišćenja onih energetskih izvora koji imaju najveći energetski efekat za određene energetske potrebe u domaćinstvima i opštoj potrošnji itd.

10. U sektoru industrije, kao velikog potrošača energije u gradovima, predlažu se sledeće mere:

— poboljšanje racionalnosti tehnoloških procesa i održavanja energetskih instalacija i uređaja, s obzirom na potrošnju energije,

— korišćenje otpadne toplote iz svih izvora (vrela voda, topli gasovi ili vreo vazduh),

— centralizovana proizvodnja toplotne energije za sopstvene potrebe, kao i za zagrevanje obližnjih naselja,

— korišćenje otpadaka iz tehnološkog procesa kao energetske sirovine,

— korišćenje mernih uređaja i regulatora tehnoloških procesa u cilju racionalnijeg korišćenja energije,

— poboljšanje toplotne izolacije zgrada, svih energetskih uređaja, instalacija i cevovoda,

— kompenzacija jalove struje,

— primena procesnih računara i praćenje svih procesa u cilju optimizacije potrošnje energije kod svih većih potrošača,

— ponovno korišćenje otpadnih sirovina,

— razvoj mogućnosti primene novih izvora energije, naročito za specifične niskotemperaturne procese itd.

11. Jugoslovenski komitet Svetske konferencije za energiju uz svoje društvene aktivnosti, razmotriće mogućnost organizovanja novih skupova o racionalnom korišćenju i štednji energije u određenim sektorima proizvodnje. Takođe, ispitaće mogućnost za izdavanje posebnog časopisa iz oblasti energetike, sa posebnim aspektom na racionalno korišćenje energije.